

ДО 100-РІЧЧЯ НАВС: ПРАДИЦІІ ТА СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
НАУКОВИХ ШКІЛ НАВС У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА ПОРЯДКУ

Мельниченко Дарина В'ячеславівна

курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС

Науковий керівник: Петрова Г.М.

кандидат філософських наук,

доцент кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх справ

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ХАННИ АРЕНДТ

Ханна Арендт (14 жовтня 1906 – 4 грудня 1975) народилася в Німеччині, а за життя стала відомим американським політологом-теоретиком. Її 18 книг і численні статті, починаючи від робіт по тоталітаризму і закінчуючи роздумами та судженнями, і досі суттєво впливають на політичну філософію. Арендт, безумовно, є однією з найважливіших мислительок ХХ століття.

В 1959 році вона була визнана першим жінкою-доцентом в Принстоні.

Основні праці: Витоки тоталітаризму (1951), Становище людини (1958), Між минулим і майбутнім (1961), Про революцію (1963), Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі, Люди за темних часів. (1968); Про владу і насильство. (1970); Кризи республіки. (1972).

«Витоки тоталітаризму». Перша велика книга Арендт «Витоки тоталітаризму» (1951) досліджувала коріння комунізму та нацизму. У ній Арендт стверджує, що тоталітаризм був "новою формою правління", відмінною від інших форм тиранії, оскільки він застосовував терор до підпорядкування масового населення, а не просто політичних супротивників. Цю книгу піддавали критиці деякі ліві політичні сили на тій підставі, що вона представляла два рухи як однаково тиранічні. Мислителька також стверджує, що єврейство було для Голокосту не оперативним фактором, а лише зручним посередником. Тоталітаризм у Німеччині був, врешті-решт, терором і послідовністю, а не тільки знищення євреїв. Арендт присвячує об'ємну главу критичному аналізу прав людини. Арендт не критично ставиться до політичних прав, натомість відстоює національну або громадянську концепцію прав. «Людські права» або «Права людини», як їх зазвичай називають, є універсальними, невідчужуваними та отримуються вже за буття людиною.

«Людський стан». У своїй найважливішій роботі "Людський стан" (1958) Арендт розрізняє політичні та соціальні поняття, роботу і працю, різні форми дій; також вона досліджує наслідки цих відмінностей. Її теорія політичної дії, що відповідає існуванню суспільної сфери, широко розкрита в цій роботі. Арендт стверджує, що, хоча життя людини завжди розвивається всередині суспільства, соціальна частина людської природи, політичного життя, має бути навмисно усвідомленою лише в кількох суспільствах, як простір для людей для досягнення свободи. Концептуальні категорії, які намагаються подолати розрив між онтологічними та соціологічними

структурами, різко окреслені. Хоча Арендт класифікує роботу та працю в соціальному середовищі, вона прихильно ставиться до такого стану людської дії, який є як екзистенційним, так і естетичним.

«*Людина в темні часи*». Збірник її есе – “Людина в темні часи” містить в собі осмислені біографії деяких креативних та повчальних фігур двадцятого сторіччя, таких як Вальтер Бенджамін, Карл Ясперс, Роза Люксембург, Герман Брош, Поп Джон XXIII і Ісак Дінесел.

«*На революції*». Новела Арендт “На революції” представляє порівняння двох основних революцій XVIII століття – Американської та Французької. Вона пішла проти загального погляду як Марксистів, так і лівих, сама ж вважала що Французька, яка була добре вивчена та часто наслідувана була провалом, а проігнорована Американська була дуже вдалою. Поворотною точкою в Французькій революції був момент, коли її лідери полиши свої ідеї свободи та почали слухатись мас.

В Сполучених Штатах Батьки Засновники ніколи не зраджували цілям *Constitutio Libertatis*. Проте Арендт вірить що революційний дух цих людей був втрачений і виступає за ідею, що «система рад» здатна його відновити.

«*На насилля*». Есе Арендт “На насилля” розділяє насилля та владу. Вона стверджує що, хоча Ліві і Праві вважають насилля крайнім проявом влади, ці поняття є несумісними. Влада виходить з колективного бажання і не потребує насилля для досягнення будь-якої мети, оскільки добровільне виконання заміняє його. Коли влада починає втрачати легітимність, насилля стає штучним засобом для досягнення цієї мети, тому насилля виявляється лише за відсутності влади. Бюрократія стає ідеальним місцем для виникнення насильства, оскільки визначається «правилом нікого», якого не визнають, тому використовує його для заміщення відсутніх зв’язків з людьми, якими вона керує.

«*Життя розуму*». Її посмертна книга «Життя розуму» (1978, видана за редакції Марії МакКарті), залишилась незавершеною. Під час перебування Арендт в Новій Школі в 1974 році вона отримала рівень магістра з політичної філософії під назвою «Філософія розуму». Це було протягом класних лекцій, де Ганна і розділяла її погляди. Курс був заснований на її проекті «Філософія розуму», який пізніше був названий «Життя розуму». Її робочий проект був розповсюджений між аспірантами Нової школи під час її відвідин професорами в 1974 році. Також, виходячи з її лекцій Гіффорда в Абердінському університеті в Шотландії, її останні записи фокусувались на розумових здатностях та бажаннях.

В певному сенсі «Життя розуму» вийшла за рамки її попередньої роботи про *vita active*. В своїй дискусії про мислення вона багато опиралась на Сократа і його уявлення про мислення як діалог між Мною і Собою. Це привласнення Сократа приводить її до введення новітніх понять совісті (яке не дає певних позитивних рекомендацій, але, замість того, каже, що я не

можу робити, якщо я хочу залишитись другом самому собі, коли я повторюю думку, в якій звітую сам перед собою) і мораллю (абсолютно ненегативна річ, пов'язана з неприйняттям участі в деяких діях, щоб бути другом самому собі).

У своїх працях Арент всебічно досліджує головні для її політичної філософії та антропології проблеми - передумови та способи функціонування політичної дії та досвід її руйнування тоталітарними режимами, які є кризовими феноменами модерного суспільства, втіленням абсолютного зла, знищенням людини як політичного суб'єкта. З цієї точки зору Арент вважає фашизм та сталінізм словами-синонімами для означення структурно-ідентичних суспільств, в яких суб'єкти не просто перестають бути політичними суб'єктами, а втрачають навіть саму здатність усвідомлювати свою провину.

Аналізуючи вічну для політичної філософії проблему взаємовідношення влади та насильства, Арент підкреслює тернистий шлях утворення політичної влади, адже тиранія – це «комбінація насильства та відсутності влади». У книзі "Становище людини" Арент прагне систематично обґрунтувати феноменологію людської діяльності, а також наповнює новим змістом такі традиційні поняття політичної філософії, як "влада", "насильство", "справедливість". Вона філософськи обґрунтовує тезу про те, що дію та висловлювання можна вважати політичними лише тоді, коли вони здійснюються в умовах свободи та заради неї. Особливістю становища сучасної людини, за Арент, є взаємозв'язок її публічного та приватного життя. Руйнування останнього через відсторонення від ідеологічних цінностей призводить, зрештою, до їх всеохоплюючого панування у вигляді тоталітарних режимів.

Цитати філософині:

Кохання, на відміну від дружби, не витримує публічності.

В умовах тиранії набагато легше діяти, ніж думати.

Дві світові війни протягом життя одного покоління, розподілені неперервним ланцюгом локальних воєн і революцій, що не закінчилися ні мирним договором для переможених, ні передишкою для переможців, мають за свій підсумок очікування третьої війни між двома світовими державами, що збереглися. Цей момент очікування.

У підсумку ліки виявилися небезпечніше за хворобу, яку вони до того ж і не вилікували.

Війна стала розкішшю, яку можуть собі дозволити лише малі нації.